

**Varsinais-Suomen tulevaisuuden sosiaali- ja
terveyskeskus -hanke**

Loppuraportti

Varsinais-Suomi

31.12.2023

Sisällys

1. Tausta ja yleiskuvaus	3
2. Tavoitteet	4
1 Saatavuus, oikea-aikaisuus, jatkuvuus.....	4
2 Ennaltaehkäisy ja ennakointi	5
3 Laatu ja vaikuttavuus.....	6
4 Monialaisuus ja yhteentoimivuus.....	6
3 Tilanneraportti 31.12.2023.....	7
Keskeiset aikaansaannokset raportointikaudella	7
Kumulatiivinen kokonaisseuranta	10
4 Tuotokset.....	11
Hankkeen tuotokset ja käyttöön otetut toimintamallit	11
Toimintamallit, joita ei otettu käyttöön	14
Kesken jääneet tuotokset.....	15
4 Keskeiset hyödyt ja hyötyjen kohdentuminen	16
Hyödyt asiakkaiden näkökulmasta	16
Hyödyt henkilöstön näkökulmasta	17
Hyödyt hyvinvointialueen näkökulmasta	18
Pidemmällä aikavälillä odotettavissa olevat hyödyt	19
5 Riippuvuudet	20

1. Tausta ja yleiskuvaus

Varsinais-Suomen tulevaisuuden sosiaali- ja terveystieteiden hanke (Varsinais-Suomen tulevaisuuden sotekeskus-hanke) suunniteltiin vastaamaan alueella todettuun palvelujen saatavuuden epätasapainoon, terveyspalvelujen erikoissairaanhoidon painotteisuuteen sekä sosiaalipalveluiden ympärivuorokautisten palveluiden painottumiseen. Vuonna 2020 käydyissä aluekeskusteluissa nousi kehittämiskohteiksi vahvasti palvelukokonaisuuksien integraation edistäminen sekä tarve siirtää palvelujen painopistettä erikoissairaanhoidosta perusterveydenhuoltoon ja lasten sekä ikäihmisten palveluissa laitospainotteisista palveluista peruspalveluihin. Kehittämisen lähtökohdiksi nostettiin viisi periaatetta:

1. Asiakas ennen organisaatiota
2. Varmistetaan oikea-aikainen palveluihin pääsy
3. Vahvistetaan ennaltaehkäiseviä ja peruspalveluja, jotka ovat vaikuttavia ja kustannustehokkaita
4. Uudistetaan palvelut digitaalisuus huomioiden
5. Rahojen pitää riittää!

Varsinais-Suomen tulevaisuuden sotekeskus-hanke on edennyt näiden periaatteiden sekä hankesuunnitelman tavoitteiden mukaisesti. Hankkeen viimeisen toimintavuoden alkaessa Varsinais-Suomen hyvinvointialue aloitti toimintansa ja samalla myös hyvinvointialueen strategia alkoi muodostua. Hanke on edennyt hankesuunnitelman mukaisesti ottaen huomioon hyvinvointialueen käynnistymisen vaiheet tukemalla sitä soveltuvin osin. Hankkeen toimintaa on sopeutettu hyvinvointialueen muodostuvaan strategiaan ja tarpeisiin. Hankkeessa on keskitytty palveluiden saatavuuden ja jatkuvuuden parantamiseen panostamalla niiden oikea-aikaisuuteen, vaikuttavuuteen ja yhdenvertaisuuteen. Tällä on vastattu hyvinvointialueen palvelustrategian tavoitteisiin, joiden mukaan palveluiden tulee olla asiakaslähtöisiä, yhdenvertaisia, kaksikielisiä, vaikuttavia ja kustannustehokkaita.

Varsinais-Suomen hyvinvointialuetta edeltäneiden sote-palveluja alueella tuottaneiden organisaatioiden toimintatavat ja palvelut ovat olleet osin toisistaan poikkeavia. Hyvinvointialueen alkutilanteen hajanaisuus on edellyttänyt voimakasta palvelujen yhtenäistämistyötä ja sitä hanke on edesauttanut keskittymällä kehittämiseen lähtökohtaisesti koko alueen kattavasti. Yhtenäisten palvelujen kehittäminen vaatii jatkossakin runsaasti huomiota ja siksi hankkeen tekemän työn siltaaminen hyvinvointialueen toimintaan on ollut erittäin tärkeää. Lisäksi on tärkeää, että kehittämistyö jatkuu seuraavissa kehittämishankkeissa. Palvelujen uudistamisen ja kehittämisen lähtökohtana on ollut myös resurssien kohdentaminen aidosti vaikuttaviin kohteisiin perustuen kerättyyn ja analysoituun tietoon sekä asiakkaiden näkemyksiin, joita on saatu osallistamalla asiakkaita kehittämistyöhön laajasti kuulemalla heidän näkemyksiään ja keräämällä asiakaspalautteita. Kehittäjäasiakkaita on käytetty kehittämistyön tukena aidoissa asiakastilanteissa, työpajoissa ja koulutuksissa.

Hyvinvointialueen strategiassa painotetaan hoito- ja palveluketjujen sujuvoittamista sekä palvelujen oikea-aikaisuutta niin, että painopiste on ennaltaehkäisevissä palveluissa. Palvelujen oikea-aikaisuuteen ja vaikuttavuuteen on keskitytty vahvistamalla palveluohjausta niin sosiaali- kuin terveyspalveluissakin. Palveluohjauksen kehittämisessä on otettu huomioon etenkin asiakkaan palvelujen yhteensovittaminen, ammattilaisten välinen yhteistyö sekä myös mahdollisuudet ohjata asiakkaita 3. sektorin ja kuntien

palveluihin, jotka voivat tukea asiakkaan terveyttä ja toimintakykyä. Verkostojen ja kumppanuuksien tunnistaminen ja lisääminen onkin lisännyt yhteistyötä kuntien ja 3. sektorin tarjoamien palveluiden kanssa erityisesti ennaltaehkäisyn ja hyvinvoinnin tukemisen näkökulmasta. Hoito- ja palveluketjujen kehittämisessä on huomioitu palveluiden saatavuus, asiakaslähtöisyys ja ammattilaisten välinen yhteistyö. Palveluiden saatavuuden osalta on keskitytty sitä edistävien toimintamallien käyttöönottoon, ammattilaisten osaamisen lisäämiseen sekä erilaisten konsultaatio- ja tiimityömallien avulla. Monialaista työtä ja ammattilaisten välistä yhteistyötä on lisätty erityisesti panostaen asiakkaan palvelujen kokonaisuuteen. Mielenterveys- ja päihdepalveluissa saatavuutta on kehitetty lisäämällä psykososiaalisten menetelmien osaamista alueen ammattilaisille sekä uudistamalla päihdepalveluja.

Varsinais-Suomen tulevaisuuden sotekeskus-hanke on tavoitteidensa mukaisesti kehittänyt sote-palvelujen laatua ja sisältöä asiakaslähtöisesti. Hankkeessa tehty kehittämistyö on kuvattu projekteittain oma-arvioinnin loppuraportissa, joka on tallennettu Innokylään hankkeen kokonaisuuden arviointi-kohtaan: <https://innokyla.fi/fi/kokonaisuus/varsinais-suomi-tulevaisuuden-sote-keskus>. Hankkeelle asetetut tavoitteet on saavutettu niiltä osin, kuin se on ollut hyvinvointialueen valmiustaso huomioiden mahdollista. Kehittämisen etenemisen haasteet ovat tulleet ilmi etenkin digitaalisten palvelujen kehittämisessä, jota on haastanut Varsinais-Suomen hyvinvointialueen tietojärjestelmien suuri määrä ja palvelujen pirstaleisuus. Tilanteen huomioiminen on ollut välttämätöntä ja siksi digitaalisten palveluiden kehittäminen on edennyt hitaasti. Lapsi- ja perhepalveluiden kehittämisessä on keskitytty perhekeskuspalveluiden verkostomaisuuteen, palveluiden saatavuuteen sekä ammattilaisten välisten yhteistyömallien kehittämiseen. Lapsi- ja perhepalveluiden kehittämistä edisti hyvinvointialueen käynnistyessä perustetut alueelliset perhekeskukset, joskin perhekeskusten toiminnan kehittäminen ja palveluiden yhtenäistäminen ovat hankkeen päättyessä vielä kesken.

Tulevaisuuden sotekeskus-ohjelman painottuminen Varsinais-Suomen hyvinvointialueen käynnistymistä edeltäneeseen aikaan on haastanut projektien toteutusta käytännössä. Hyvinvointialueen käynnistymiseen liittyvä prosessinomistajien sekä perustoiminnan järjestäytyminen ovat vaikuttaneet päätöksentekoon sekä uusien toimintamallien jalkauttamiseen ja vakiinnuttamiseen. Myös Covid 19 – pandemia haastoi hankkeen alkuvaiheessa etenkin verkostojen ja uusien toimintamallien luomista, kun kentän ammattilaisten resurssia jouduttiin laajasti sitomaan pandemian aiheuttamien ennakoimattomien työtehtävien hoitamiseen. Henkilöstön osalta työntekijöiden saatavuuden osittain heikko tilanne etenkin sosiaalipalvelujen asiantuntijoiden osalta on vaikuttanut pilotointien toteuttamiseen hankesuunnitelman mukaisessa laajuudessa. Haasteista huolimatta hanke on saavuttanut merkittävästi asetettuja tavoitteitaan ja onnistunut vaikuttamaan sote-palveluiden laatuun ja saatavuuteen sekä sitouttamaan avainhenkilöitä varmistamaan uusien toimintatapojen implementointia hankkeen jälkeen niiden vakiinnuttamiseksi.

2. Tavoitteet

1 Saatavuus, oikea-aikaisuus, jatkuvuus

Varsinais-Suomen Tulevaisuuden sotekeskus-hankkeen päämääränä on kehittää alueen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita niin, että syntyy yhdenvertaisesti saavutettavia, oikea-aikaisia ja palvelutarpeeseen perustuvia palveluketjuja ja -kokonaisuuksia, jotka soveltuvat käytettäväksi koko hyvinvointialueella. Palveluihin kehitetään asiakaslähtöisiä ja järkeviä yhtenäisiä toimintamalleja, jotka lisäävät palvelujen saatavuutta alueen asukkaille. Palvelut pyritään ajoittamaan asiakkaan tarpeen mukaan

oikeaan aikaan ja huolehditaan siitä, että ne muodostavat sujuvan palvelukokonaisuuden, joka takaa myös niiden jatkuvuuden.

Arvio tavoitteen saavuttamisesta:

Hankkeen toteuttama kehittämistyö on vastannut ennen kaikkea palveluiden yhdenvertaisen saatavuuden lisäämiseen hyvinvointialueella, jossa palveluja on aiemmin tarjottu hajanaisesti useasta eri organisaatiosta. Kaikki hankkeen toimenpiteet ovat vastanneet tarpeeseen tehdä palveluista yhteneväisiä ja yhdenvertaisia. Erilaisten vaikuttavien toimintamallien kehittämisen ja käyttöönottojen lisäksi on pohdittu asiakkaalle tarjottavaa palvelukokonaisuutta ja toimintamallin osuutta siinä, jotta palveluista muodostuisi eheä kokonaisuus, joka mahdollistaa niiden saatavuuden ja jatkuvuuden.

Hyvinvointialueen vielä kehittyessä toimintamallien käyttöönotto tulee laajenemaan. Samalla tulee edelleen huolehtia siitä, että ne muodostavat yhtenäisen palvelukokonaisuuden asiakkaalle. Palvelumuotoilun avulla kehittämiseen on osallistettu työntekijöitä ja asiakkaita, jolloin he ovat toimineet tärkeinä asiantuntijoina palveluiden kehittämisessä. Kehitettyjä toimintamalleja on onnistuttu vakinaistamaan, mutta jatkossakin tulee varmistaa toimintamallien yhtenäinen käyttö ja saavutettavuus koko alueella.

2 Ennaltaehkäisy ja ennakointi

Hankkeen lähtökohdiana on toiminnan painopisteen siirtäminen korjaavista palveluista ennaltaehkäisevään toimintaan ja palvelutarpeen varhaiseen tunnistamiseen. Palveluihin tuodaan uusia toimintamalleja, joiden avulla palvelujen tarve voidaan tunnistaa ajoissa ja tarpeeseen vastataan mahdollisimman pian. Ennaltaehkäisevä ja ennakoiva toiminta yhdistyy palvelujen saatavuuden, oikea-aikaisuuden ja jatkuvuuden kehittämiseen.

Arvio tavoitteen saavuttamisesta:

Palveluiden painopisteen siirtymä ennaltaehkäisyyn edellyttää rakenteellisia muutoksia palvelujärjestelmässä. Tämän tavoitteen edistämiseksi on otettu käyttöön sekä ennaltaehkäisyyn, että asiakkaan palveluiden tarpeen tunnistamiseen ja palveluihin mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ohjaamiseen kehitettyjä toimintamalleja. Uusien toimintamallien käyttöönotossa on huomioitu kuntien ja 3. sektorin palveluiden tarjoama palvelujärjestelmää täydentävä tuki nimenomaan ennaltaehkäisyn ja toimintakyvyn ylläpitämisen näkökulmasta.

Ennaltaehkäisyn näkökulmasta lasten, nuorten ja perheiden palveluiden kehittäminen on tärkeä kokonaisuus. Laadukkaiden ja vaikuttavien palveluiden tarjoaminen tälle asiakasryhmälle ehkäisee korjaavien palveluiden tarvetta myöhemmin. Lasten, nuorten ja perheiden kokonaisuudessa kehitettiin ammattilaisten välistä yhteistyötä verkostomaisen perhekeskusajattelun, systemisen toimintamallin ja perus- ja erikoistason palveluiden välisen monialaisuuden kehittämisessä. Suurena ennaltaehkäisevien palvelujen kokonaisuutena toteutettiin ehkäisypalveluiden kehittäminen ja sen osana maksuttoman ehkäisyn kokeilu koko hyvinvointialueen laajuisesti. Työn tuloksena maksutonta ehkäisyä tarjotaan hyvinvointialueella jatkossakin kaikille alle 25-vuotiaille.

3 Laatu ja vaikuttavuus

On tärkeää, että varsinaissuomalaisille pystytään tarjoamaan laadukkaat ja yhdenvertaiset, tarpeeseen perustuvat, asiakas- ja kustannusvaikuttavasti toimivat palvelut. Palveluja kehitetään tutkittuun tietoon nojaten käyttämällä sitä hyödyksi uusien toimintatapojen käyttöönotossa ja jalkauttamisessa. Laadukkaiden palvelujen kehittäminen tarkoittaa käytännössä toiminnan jatkuvaa arviointia kehittämistyön aikana ja toiminnan uudelleen suuntaamista tarvittaessa.

Arvio tavoitteen saavuttamisesta:

Toteutettu kehittämistyö on pohjautunut lähtökohtaisesti palveluiden nykytilannekuvauksiin, joissa palveluiden tuotantotapaa on selvitetty eri näkökulmista varsin laajasti. Hankkeen tekemät nykytilankuvaukset kuvaavat ammattilaisten havaintoja palveluiden saatavuuden, oikea-aikaisuuden ja jatkuvuuden nykytilanteesta ja niiden avulla on ollut mahdollista tunnistaa kehittämiskohteita sekä mahdollisia onnistumisen esteitä. Hyvinvointialueen ammattilaiset ovat osallistuneet kehittämistyöhön sekä vaikuttamalla erilaisissa verkostoissa, että omaa työtään kehittäen. Samalla ammattilaisten kehittämisosaaminen on lisääntynyt. Kehittämistoimenpiteitä on arvioitu jatkuvasti hankkeen aikana ja toimintaa on muutettu tarpeen mukaan, jotta se vastaisi mahdollisimman hyvin tavoitteisiin.

Palvelujen vaikuttavuuden ja hyödyn sekä toiminnan mittaaminen on pyritty mahdollistamaan kaikessa kehittämisessä. Projekteissa on laadittu mittareita, joiden avulla palvelujen tuotantoa ja tehdyn kehittämistyön vaikutuksia on pystytty ja pystytään jatkossakin mittaamaan. Hanke on tuottanut tietoa päätöksenteon tueksi hyvinvointialueelle sekä valmistelutyöhön että hyvinvointialueen ensimmäisenä toimintavuotena. Näin hanke on osallistunut hyvinvointialueen tietojohdamisen kehittämiseen ja tuottanut hyvinvointialueen muodostumisen aikana hyödyllistä tietoa palveluista ja niiden tuottamistavoista. Erityisesti palvelujen mittaamisen kehittämistä on tehty hoidon saatavuuden ja jatkuvuuden mittaamisen osalta, rakenteellisen sosiaalityön kehittämisessä sekä raportoinnin kehittämisessä jossa keskityttiin hoidon saatavuuden mittareiden sisältämän tiedon luotettavuuden parantamiseen. Samoja mittareita tullaan käyttämään myös jatkossa osana tietojohdamista.

4 Monialaisuus ja yhteentoimivuus

Hankkeessa edistetään organisaatio- ja sektorirajat ylittävää palvelujen yhteentoimivuutta, joka parantaa toiminnan vaikuttavuutta ja sujuvuutta. Varsinais-Suomen pirstaleisessa toimintakentässä on erityisen tärkeää luoda alueellisesti yhtenäisiä toimintatapoja. Lisäksi tavoitteena on ammattilaisten välisen yhteistyön ja työn monialaisuuden lisääminen.

Arvio tavoitteen saavuttamisesta:

Palveluiden monialaisuutta ja yhteentoimivuutta kehitettiin laajasti. Kaikissa hankkeen projekteissa edistettiin erityisesti ammattilaisten välistä yhteistyötä sekä yhteistyön tapoja, jotta palvelut muodostavat asiakkaalle sujuvan kokonaisuuden. Yhteistyötä kehitettiin palveluissa niin vertikaalisesti kuin horisontaalisesti ja myös sektori- ja organisaatorajat ylittäen. Palveluiden yhteen toimivuutta edistettiin lisäksi erilaisissa monialaisissa työryhmissä sekä tuomalla erikoissairaanhoidon palveluja perustason saataville esimerkiksi sisätautilääkäripilotissa, monialaisen arviointitiimin toiminnassa ja Tyks-Varhain toimintamallissa.

Varsinais-Suomen alueella aiemmin toiminut pirstaleinen sosiaali- ja terveydenhuollon toimintakenttä tulee vaatimaan vielä pitkään yhtenäistämistyötä käytännön tasolla. Hanke on tukenut palveluiden yhtenäistämistyötä luomalla ohjeistuksia, määritelmiä, kirjaamismalleja ja verkostoja. Kaikki tehty työ perustuu viimeisimpään tietoon ja laatuksiterieihin. Ohjeistusten, toimintamallien ja yhteistyön vakiintuminen käytännön toimintaan tulee kuitenkin vaatimaan hankkeen jälkeen vielä huomiota.

3 Tilanneraportti 31.12.2023

Varsinais-Suomen tulevaisuuden sosiaali- ja terveystieteiden hanke on tavoitteidensa mukaisesti kehittänyt Varsinais-Suomen hyvinvointialueen sote-palvelujen laatua ja sisältöä. Hankkeelle asetetut tavoitteet on saavutettu niiltä osin, kuin se on ollut hyvinvointialueen valmiustaso huomioiden mahdollista. Hankkeen työskentely on edennyt järjestelmällisesti ja se on toteuttanut hankesuunnitelmaa. Hyvinvointialueen viranhaltijat ovat ottaneet vastuuta kehittämistyöstä ja edistävät toimintamallien juurruttamista ja kehittämistä hankkeen jälkeen. Kehittämistoimintaa jatketaan myös Kestävän kasvun Varsinais-Suomi -hankkeessa. Kaikista hankkeen projekteista on laadittu projektikohtainen loppuraportti hyvinvointialueen käyttöön. Suppeammat raportit on koottu yhteen hankkeen oma-arviointiin ja loppuraporttiin.

Kehittämistyö on koottu Tulevaisuuden sote-keskuksen konseptiin, joka yhdistää toimintamallit, uudet toimintatavat ja näkemyksen palvelujen järjestämisestä tulevaisuudessa. Hankkeen kehittämistyö, toimintamallit ja tuotokset viedään hyvinvointialueen käyttöön eri muodoissa ja tuotetaan tietoa jatkotyöstön tueksi sekä sillataan jo tehty työ mahdollisimman voimakkaasti kehittämistyötä jatkaville.

Keskeiset aikaansaannokset raportointikaudella

Osa-alue 1: Hoidon saatavuuden parantaminen

To1 Virtuaalinen sotekeskus: Virtuaalista sote-keskusta on mallinnettu ja sen sisältö on viety työstettäväksi sähköisten palveluiden suunnittelussa. Digitaalisten palveluiden kehittämistä on haastanut hyvinvointialueen tietojärjestelmien suuri määrä ja palveluiden pirstaleisuus. Tilanteen huomioiminen on ollut välttämätöntä ja kehittäminen on edennyt hitaasti. Kehittämistyössä keskityttiin niihin osa-alueisiin, jossa se oli mahdollista. Sähköisen perhekeskuksen Omaperhe.fi - asiointikokonaisuus on valmisteltu ja käyttöön otettavissa, kun sähköisten palvelujen kokonaissuunnitelma edistyy. Sähköisen perhekeskuksen osana palvelujen kuvaamista palvelutietovarantoon edistettiin runsaasti ja samalla koulutettiin palveluntarjoajia kuvaamistyöhön. Tyypin 2 diabeteksen digihoitopolku valmistui ja otettiin käyttöön yhdessä sote-keskuksessa, josta sen käyttöä laajennetaan muihin sote-keskuksiin.

To2 Henkilökohtaisen asiakasohjauspalvelun pilotointi: Henkilökohtaisen asiakasohjauspalvelun pilotointi toteutettiin hankesuunnitelman tavoitteiden mukaisesti. Pilotoinnin tulokset koottiin päätöksentekijöille tiedoksi ja toimintamalli hyväksyttiin hyvinvointialueelle käyttöön otettavaksi. Suunnitelma toiminnan jatkamiseksi on laadittu ja toimintaa jatketaan hyvinvointialueella.

To3 Sotokeskuspalvelujen kehittäminen: Hoidon saatavuutta ja jatkuvuutta edistävää kehittämistyötä edistettiin alueen sote-keskuksissa sekä kehittäjästä koostuvassa kehittäjäverkostossa. Työn yhtenäistämisen

edistämiseksi laaditut yhteiset periaatteet on viety osittain käytäntöön ja niiden käyttöönottoa edistetään edelleen kehittämistyön jatkuessa. Hoidon tarpeen arvioinnin osaamista on vahvistettu. Lisäksi kerättiin laajasti tietoa hoidon saatavuudesta, jatkuvuudesta sekä avoterveydenhuollon työntekijöiden työhyvinvoinnista yhtenäisen, alueellisen tilannekuvan saavuttamiseksi. Perustason ja erikoistason yhteistyötä ja vuoropuhelua lisännyt sisätautipilotti saavutti erittäin positiivisia tuloksia ja niistä on laadittu raportti jatkokehittämisen ja päätöksenteon pohjaksi.

To4 Suun terveydenhuollon kehittäminen: Suun terveydenhuollon hoitoon pääsyn nykytilanteen ja siihen vaikuttavien tekijöiden kartoitus ja raportti on valmistunut. Sen pohjalta laadittiin suun terveydenhuollon johtoryhmälle esitys linjauksista toimintojen yhtenäistämiseksi alueella. Malli otetaan käyttöön päätöksenteon jälkeen. Muun sairautensa vuoksi suun terveydenhuollon palveluja tarvitsevien potilasryhmien hoidon saatavuutta edistävä pilotti on päättynyt ja raportoitu johtoryhmälle. Malli edellyttää jatkokehittämistä, jotta sen käyttöönotto alueella olisi mahdollista.

To5 Raportoinnin kehittäminen: Hoidon saatavuudesta tuotettiin laajasti tietoa ja Avohilmo-tilaston luotettavuutta kehitettiin. Tilaston luotettavuus on kehittynyt huomasti erilaisista kohdennetuista potilastietojärjestelmien käyttöön liittyvistä korjauksista johtuen. Tilaston luotettavuudessa on kuitenkin edelleen ongelmia ja tämä on raportoitu laajasti eteenpäin. Lisäksi on muodostettu mittaristo johdon työpöydälle hoidon saatavuudesta ja tilaston luotettavuudesta. Mittaristo on julkaistu Varhan intrassa. Lisäksi aloitettiin hoitoon pääsyn raportointi asiakkaille hyvinvointialueen nettisivulla. Myös T3-ajan mittaamiseen luotiin alueelliset yhtenäiset toimintatavat. Sote-palveluiden ammattilaisten tilastointiosaamista lisättiin ohjeistuksilla ja koulutuksilla.

Osa-alue 2: Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

To6 Arkeen Voimaa - toimintamallin käyttöönotto: Arkeen voimaa -toimintamalli on levinnyt koko hyvinvointialueella ja se vakinaistettiin osaksi hyvinvointialueen palveluvalikoimaa. THL arvioi toimintamallin hyte-toimintamalliksi.

To7 Elintapaohjauksen palvelutuotanto ja Unettomuuden lääkkeetön hoito: Unihoitajakoulutukset on viety suunnitellusti läpi. Toimintamallin käyttöönottoa terveyskeskuksissa edistetään. Kehittämistyöskentelyn jatko on suunniteltu ja viety eteenpäin.

To8 Sidosryhmät osana asiakkaan palveluketjua: 8a) Järjestöedustus hyvinvointialueen rakenteeseen yhteistyömallina on esitetty, hyväksytty ja käynnistynyt. Järjestökoordinaation resurssit ja tehtävät sekä avustettavan toiminnan ja palveluhankintojen yhdyspintojen arviointikriteeristö on laadittu ja tämän pohjalta järjestötyön erityisasiantuntija on aloittanut työnsä hyvinvointialueella. Kokemusasiantuntijakoulutuksesta valmistui 17 kokemusasiantuntijaa, jotka osallistuvat eri tyyppisiin tilaisuuksiin aktiivisesti. Lisäksi kokemusasiantuntijatoimintaan on laadittu malli. Sidosryhmiä on laajasti tuettu palvelutietovarannon käyttöönotossa ja palvelujen kuvauksia on laadittu tietovarantoon kiitettävästi. 8b) Kulttuuripalveluiden nykytilakyselyn seurantakysely toteutettiin ja vastaukset koottiin raportiksi. Kulttuurihyvinvoinnin osaamisen lisäämiseksi ammattilaisten keskuudessa järjestettiin useita työpajoja. Projektin tulokset viety jatkotyöstettäväksi hyte-yksikköön, jossa kehittämistyö jatkuu.

Osa-alue 3: lasten, nuorten ja perheiden palveluiden kehittäminen

To9 Perhekeskuksen kehittäminen: Perhekeskusten palvelukokonaisuudesta laadittiin konsepti, jonka avulla hyvinvointialueelle perustetut perhekeskukset jatkavat toiminnan yhtenäistämistä sujuvaksi

palvelukokonaisuudeksi. Erityisesti verkostomaisen perhekeskuksen toimintatapaa edistettiin osana perhekeskuskokonaisuuden kehittämistä. Tarkoitukseen laadittiin Perhekeskusajokortti-verkkokoulutus, joka on otettu laajasti käyttöön palvelutuotannossa, sidosryhmissä sekä alueen oppilaitoksissa. Lisäksi toteutettiin monialaiseen työskentelyyn liittyviä tekijöitä esille tuova pilotointi perhekeskus kontekstissa. Perus- ja erikoistason yhteistyötä edistävä monialainen konsultaatio- ja arviointitiimitoiminnan kehittäminen ja pilotointi on valmistunut. Malli on levinnyt lähes koko hyvinvointialueelle ja sen käyttöönottoa jatketaan edelleen.

To10 Lasten, nuorten ja perheiden matalan kynnyksen palvelujen kehittäminen: Matalan kynnyksen sosiaalipalvelujen palveluohjauksen ja palvelutarpeen arvioinnin tiimien pilotointi on valmistunut ja toimintamalli on hyväksytty hyvinvointialueelle. Monialaisen jalkautuvan tiimin (Reppu-tiimi) toiminnan pilotointi ennaltaehkäisevänä ja yhteisöllisen opiskeluhoillon työnä on valmistunut ja tulokset on viety päätöksentekijöille tiedoksi jatkotyöstöä varten. Lisäksi on tuotettu perheille materiaalia arjen tueksi. Materiaali on sähköinen ja sitä on laajasti jaettu perheiden käyttöön. Käynnissä olleet Lapset puheeksi-verkkokoulutukset on saatettu loppuun. Pyydä apua - mallista on tuotettu sähköinen opiskelumateriaali, jonka avulla mallin käyttöönotto on jatkossakin helppoa.

To11 Lastensuojelun kehittäminen: Laaja verkostomainen kehittämistyö lastensuojelun toimintamallien yhtenäistämiseksi valmistui ja työskentelyn tuloksena laadittiin yhtenäisiä ohjeita lastensuojeluun koko hyvinvointialueelle. Sisukas- toimintamalli on otettu käyttöön yhdellä soite-alueella kahden kunnan sivistystoimessa. PikkuSisukas - toimintamalli otettu käyttöön yhdellä alueella, kahdella toimintamalli on valmis, mutta jalkautumatta ja kahdella alueella prosessi jää kesken. Mallien käyttöönotto koko alueen laajuisesti edellyttää jatkokehittämistä. Systeemisen toimintamallin jalkauttamiseksi järjestettiin koulutuksia ja laadittiin suunnitelma koko alueen kattavaan käyttöönottoon. Sosiaalityöntekijöiden mentorivalmennuksen koulutuskokonaisuus on toteutunut ja sosiaaliohjaajien mentorivalmennus on valmis.

To12 Ehkäisy palvelujen kehittäminen: Maksuttoman ehkäisyn kokeilu alle 25-vuotiaille on päättynyt, kokeilun tulokset koostettiin raportiksi ja palvelu on hyväksytty hyvinvointialueelle. Terveystoimintajia on koulutettu tarjoamaan maksuttoman ehkäisyn palveluja, mutta palkkaneuvotteluja tulee jatkaa toiminnan vakinaistamiseksi. Ammattilaisten osaamista on lisätty erilaisilla seksuaaliterveyteen liittyvillä koulutuksilla. Seksitautien palvelupolku on luotu ja sen jalkautumisen suunnitelma työstetty vietäväksi käytäntöön. Maksuttoman ehkäisyn käsikirja on valmistunut ja otettu alueen käyttöön.

Osa-alue 4 Mielenterveys- ja päihdepalvelujen kehittäminen

To13 Psykososiaaliset menetelmät: Psykososiaalisten menetelmien menetelmäosaamista on lisätty kaikkien ikäryhmien osalta ammattilaisille yhteistyössä Varsinais-Suomen koordinaatiohankkeen kanssa. Menetelmien käyttöönottoa jatketaan Kestävän kasvun Varsinais-Suomi -hankkeessa. –

To14 Lasten ja nuorten matalan kynnyksen mt&p-palvelujen kehittäminen: Tyks Varhain -tiimin toimintaa on pilotoitu ja kehittämistyötä jatketaan edelleen psykososiaalisten menetelmien jalkauttamisen rinnalla. Toimintamalli on mallinnettu ja viedään päätöksentekoon sen vakinaistamiseksi hyvinvointialueelle.

To15 Päihdepalvelujen kehittäminen: Korvaushoidon nykytilan kartoituksen pohjalta laadittiin prosessikuvaus korvaushoidon toteuttamiseksi yhtenäisesti. Prosessin jalkauttamiseksi malli etenee päätöksentekoon. Monialaisen työparin pilotointi on valmistunut ja sen pohjalta laadittiin mallinnus soite-

työparin yhteistyöstä päihdelaitoskuntoutuksessa ja laitostarkkaisuhoitossa. Osa-alue 5 Sosiaalihuollon kehittämissuohjelma

To16 Työikäisten sosiaalipalvelujen kehittäminen: Työikäisten sosiaalihuollon palveluiden kuvaukset, päätösuoraat ja yhtenäiset ohjeistukset laadittiin palvelujen yhtenäistämiseksi alueella. Lisäksi kuvattiin palvelujen yhdyspinnat ja niihin liittyvät riskit strategiatyön tueksi. Kuntouttavan työtoiminnan ja sosiaalisen kuntoutuksen mallinnus ja sääntökirjat ovat myös valmistuneet. Sosiaalityön ammattilaiset ovat työskennelleet asiakasohjauksen pilotoinnissa, joka on hyväksytty vakinaiseksi toimintamalliksi. Rakenteellisen sosiaalityön näkökulmaa on tuotu esiin erilaisissa yhteyksissä ja kehitetty sisältöä yhdessä kokemuskumppanien kanssa. Sosiaalisen raportoinnin työkalu päivitettiin ja käyttöön otettiin koko alueelle. Osa-alue 6 Ikäihmisten palvelujen kehittäminen

To17 Akuuttigeriatrian pilotti: Geriatrisen arvioinnin tuotteet on määritelty ja ne ovat tarkennettu TRST-riskiseulontakysely, sairaanhoitajan arvio, kohdennettu geriatrinen arviointi (TGA) ja konsultaatio. Toimintamallin pilotointi on valmis, raportoitu ja tulokset on koostettu sen edelleen kehittämiseksi ja vakinaistamiseksi päätöksenteon tueksi.

TO18 Ylikunnallinen valvontakeskus: Laadukkaan valvontaprosessin implementointi on valmis. Valvonnan tietojärjestelmä on käyttöön otettu. Valvontatyötä aloittavien perehdytyspaketti on valmis ja avattu kansalliseksi koulutukseksi. Valvontasuunnitelma on valmistunut ja valvonnan vuosikello on tuotettu käyttöön. Lisäksi on toimittu laajasti alueen valvontatyötä tekevien tukena laadukkaan valvonnan toteuttamiseksi ja jalkauttamiseksi.

To19 Toimintakykyisenä ikääntyminen: Selvitys kuntien liikuntapalveluiden tilanteesta on valmis. Lihasvoima- ja tasapainoharjoittelun järjestämiseksi on edistetty alueen kuntien osallistumista Voimaa vanhuuteen- hankkeeseen. Laadittu yhtenäinen malli ikääntyneiden toimintakykyä ja hyvinvointia edistävästä palveluohjauksesta. Lisäksi on järjestetty laajasti osallistavia keskustelu- ja ideointitilaisuuksia järjestöjen ja seurakuntien sekä ikääntyneiden kanssa.

Kumulatiivinen kokonaissuoranta

Kustannusjaottelu	Budjetti	Toteuma
Palvelujen osto	1 455 902 €	1 082 677 €
Palvelujen osto pois lukien LAPE	822 902 €	645 939 €
Palvelujen osto LAPE osuus	633 000 €	436 738 €
Omat henkilöstökustannukset	14 371 046 €	10 098 464 €
Henkilöstökustannukset pois lukien LAPE	12 331 046 €	8 074 040 €
Henkilöstökustannukset LAPE osuus	2 040 000 €	2 024 424 €
Muut kustannukset	903 500 €	500 168 €
Muut kustannukset pois lukien LAPE	557 500 €	48 112 €
Muut kustannukset LAPE osuus	35 000 €	14 648 €
Aineet, tarvikkeet ja tavarat pois lukien LAPE	175 000 €	336 503 €
Aineet, tarvikkeet ja tavarat LAPE osuus	36 000 €	5 439 €
Vuokrat	100 000 €	95 466 €
Yhteensä	16 730 448 €	11 681 309 €

4 Tuotokset

Hankkeen tuotokset ja käyttöön otetut toimintamallit

Intensiivinen asiakasohjauspalvelu terveysasemilla

Paljon tai monialaisesti palveluja tarvitsevien asiakkaiden hoidon ja palveluiden koordinointi asiakasohjauksen avulla.

<https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/intensiivinen-asiakasohjauspalvelu-terveysasemilla>

Asiakas- ja palveluohjaus Soihtu

Keskitettyjen sosiaalihuollon neuvonnan, ohjauksen ja palvelutarpeen arvioinnin yksiköiden toimintamalli.

<https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/asiakas-ja-palveluohjaus-soihtu-neuvonnan-ohjauksen-ja-palvelutarpeen-arvioinnin>

Maksuton ehkäisy

Alle 25-vuotiaille tarjottava maksuton ehkäisy kaikilla ehkäisyvälineillä on tarjolla koko hyvinvointialueella.

<https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/maksuttoman-ehkaisyn-kokeilu-varsinais-suomessa>

Tyypin 2 diabeteksen digihoitopolku

Tyypin 2 diabeteksen hoitoa tukeva digitaalinen kokonaisuus.

<https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/varha-tyypin-2-diabetes-digihoitopolku-0>

Kokemusasiantuntijatoiminnan toimintamalli

Toimintamalli kokemusasiantuntijatoiminnan järjestämisestä ja koordinoinnista hyvinvointialueella.

<https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/esitys-kokemusasiantuntijatoiminnan-toimintamalliksi-varsinais-suomen>

Arkeen voimaa toimintamalli

Hyvinvoinnin ja arjen jaksamisen itsehoidon ryhmätoimintamalli.

<https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/arkeen-voimaa>

Hoitoon pääsyn seuranta

Hoidon saatavuuden seuraamiseksi tarkoitetun tilastotiedon luotettavuuden parantaminen osaamisen ja tiedon saavutettavuutta lisäämällä.

<https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/hoitoon-paasyn-seuranta-1>

Hoidon tarpeen arvioinnin kehittäjäverkosto

Kehittäjäverkoston toiminta hoidon tarpeen arvioinnin laadun varmistamiseksi.

<https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/hta-asiiantuntijaverkosto>

Kehittäjäverkosto

Avoterveydenhuollon toimintakäytäntöjen ja -mallien yhtenäistämiseksi tarkoitettu avoterveydenhuollon ammattilaisten verkosto.

<https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/kehittajaverkosto>

Monialaisen konsultaatio- ja arviointitiimin toimintamalli

Lasten ja nuorten hoidon ja palvelujen tarpeen arviointi monialaisessa tiimissä pediatrian erikoislääkärin johdolla.

<https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/monialaisen-konsultaatio-ja-arviointitiimimallin-seka-avopediatrimallin-kehittaminen>

Opioidikorvaushoidon järjestäminen perustason palveluna

Opioidikorvaushoidon järjestäminen ja yhtenäiset käytännöt sote-keskuksissa.

<https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/opioidikorvaushoidon-jarjestaminen-perustason-palveluna>

Perhekeskusajokortti

Verkkokoulutus verkostomaisen perhekeskustyöskentelyn periaatteista.

<https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/perhekeskusajokortti>

Perhekeskuskonsepti

Kuvaus perhekeskuksen toimintaperiaatteista ja tavoitteista, perhekeskuksen konseptista.

<https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/perhekeskuskonseptointi-1>

Lapset puheeksi - menetelmän materiaalit

Lasten ja nuorten pärjäävyyttä muutoksissa tai vaikeuksissa tukeva menetelmä.

Lapset puheeksi - verkkokoulutuksen järjestäjän opas

<https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/lapset-puheeksi-verkkokoulutuksen-jarjestajan-opas>

Pyydä apua - kuuntelemisen malli

Tuen malli varhaiskasvatuksen vasu-keskusteluihin perheen hyvinvoinnin varmistamiseksi.

<https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/pyyda-apua-kuuntelemisen-malli>

Järjestöavustusten valmistelu Varsinais-Suomessa

Hyvinvointialueen järjestöavustusten peruseriaatteiden luominen hyvinvointialueen, järjestöjen ja kuntien yhteistyössä.

<https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/jarjestoavustusten-valmistelu-varsinais-suomessa>

Ennaltaehkäisevän työn ja yhteisöllisyyden tukemisen kouluympäristössä materiaali

Oppilaiden vuorovaikutustaitojen, tunnetaitojen ja arkitaitojen vahvistaminen toiminnallisilla menetelmillä - harjoitevihkonen ammattilaisille.

<https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/harjoitevihkonen-repputiimin-kokoama-materiaalipaketti-ammattilaisille>

Tunnetaitojen, mielen hyvinvoinnin ja arjen sujumisen tukemiseen tarkoitettu vinkkivihkonen vanhemmille.

<https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/vinkkivihkonen-repputiimin-luoma-materiaalipaketti-vanhemmille>

Sosiaalisen raportoinnin työkalu

Työkalu sosiaalisen hyvinvoinnin ja sosiaalisten ongelmien, asiakkaiden tarpeiden ja niiden yhteiskunnallisten yhteyksien tunnistamiseen.

<https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/sosiaalisen-raportoinnin-tyokalu>

Sosiaalityöntekijöiden mentorointiprosessi

Uuden sosiaalityöntekijän ammatillisen osaamisen syventämisen ja ammatti-identiteetin vahvistamisen tuki.

<https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/sosiaalityontekijoiden-mentorointiprosessi-varhassa>

Toimintakykyä läpi elämän - materiaali

Kooste ikääntyneille suunnatun toiminnan järjestämiseen liittyvistä tekijöistä.

<https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/toimintakyky-lapi-elaman-evaita-ikaantyneille-suunnatun-toiminnan-jarjestamiseen>

Järjestökoordinaation tehtävänk kuva ja resurssit

Esitys hyvinvointialueen lakisääteisiin tehtäviin kuuluvan järjestöyhteistyön koordinaation järjestämisestä, tehtävistä ja resursseista.

<https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/varsinais-suomen-hyvinvointialueen-jarjestokoordinaation-tehtavankuva-ja-resurssit>

Malli järjestöjen edustuksesta hyvinvointialueen päätöksenteossa

Järjestöjen neuvottelukunnan liittäminen osaksi hyvinvointialueen rakennetta ja päätöksentekoa.

<https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/yleishyodyllisten-jarjestojen-edustus-hyvinvointialueen-rakenteessa>

Sähköinen perhevalmennus

Perhevalmennus digitaalisessa muodossa kaikkien saataville.

<https://www.varha.fi/fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/lasten-nuorten-ja-perheiden-palvelut/neuvolapalvelut/varhan-sahkoinen-perhevalmennus>

Toimintamallit, joita ei otettu käyttöön

Iäkkään henkilön kulttuurihyvinvoinnin tukeminen

Liikennevalomalli iäkkään kulttuurihyvinvoinnin tarpeiden tunnistamiseksi hänen toimintakykynsä huomioiden.

<https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/iakkaan-henkilon-kulttuurihyvinvoinnin-tukeminen-perustuen-toimintakyvyn-tasoon>

Toimintamallin käyttöönotto vaiheeseen ei päästy hankkeen aikana johtuen hyvinvointialueen valmiustasosta ottaa malli käyttöön.

Liikennevalomalli toimintakyvyn tason tunnistamiseen

Asiakkaan toimintakyvyn arvioimiseen ja asiakasohjaukseen tarkoitettu toimintamalli.

<https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/liikennevalomalli-toimintakyvyn-tason-tunnistamisen-tukena>

<https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/varhainen-tunnistaminen-ja-ennaltaehkaisy-liikennevalot-toimintakyvyn-tason>

Toimintamallin käyttöönottovaiheeseen ei päästy hankkeen aikana johtuen hyvinvointialueen valmiustasosta ottaa malli käyttöön.

Perustason suun hoitoa muun sairautensa vuoksi tarvitsevien potilaiden hoitopolku

Potilaan sairauden hoitoa edeltävän suun hoidon saatavuuden varmistaminen.

<https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/perustason-suun-hoitoa-muun-sairautensa-vuoksi-tarvitsevien-potilaiden-hoitopolku>

Toimintamalli ei sovellu sellaisenaan käyttöönotettavaksi, vaan vaatii vielä kehittämistä.

Kesken jääneet tuotokset

Seksitautien palvelupolku

Seksitautien palvelupolku muodostettu palvelun sujuvoittamiseksi.

<https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/seksitautien-palvelupolku-nykytilan-kartoittaminen-ja-kehittaminen-turussa-0>

Toimintamalli on hyväksytty, mutta sen jalkauttaminen vaatii edelleen toimintaohjeiden laatimista ja toiminnan käynnistämistä hyvinvointialueella.

Sote-työparimalli päihde- ja riippuvuuspalveluissa

Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten työparimalli päihdepalveluihin.

<https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/sote-tyopari-paihdepalveluissa>

Toimintamallin jalkautus jatkuu palvelustrategian osana hyvinvointialueen vakituudessa työskentelyssä.

Tyks Varhain - toimintamalli

Erikoissairaanhoidon tuki psykososiaalisten menetelmien käyttöön opiskeluterveydenhuollossa ja sosiaalipalveluissa nuorten kanssa toimiville.

<https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/tyks-varhain-jalkautuvaa-erityistason-konsultaatiota-perustason-mielenterveystyon>

Toimintamallin laajentaminen ja optimointi jatkuu Kestävän kasvun Varsinais-Suomi - hankkeessa.

Miten työtä jatketaan hankekauden jälkeen

Hankekaudella aloitettu kehittämistyö jatkuu hyvinvointialueella osana vakinaista toimintaa. Tehty kehittämistyö on dokumentoitu ja saatettu tietoon niille tahoille, jotka ovat toiminnasta vastuussa. Jo aloitettua, mutta vielä kesken olevaa kehittämistyötä jatketaan soveltuvin osin Kestävän kasvun Varsinais-Suomi – hankkeessa.

4 Keskeiset hyödyt ja hyötyjen kohdentuminen

Hyödyt asiakkaiden näkökulmasta

Varsinais-Suomen tulevaisuuden sotekeskus-hankkeen kehittämistyön keskiössä on koko hankkeen ajan ollut asiakaslähtöisyys. Hankkeessa on kehitetty asiakaslähtöisiä, laadukkaita ja yhdenvertaisia palveluja, jotka ovat saatavilla kaikille riippumatta asuinpaikasta. Palveluiden saatavuus ja jatkuvuus olivat keskiössä erityisesti sote-keskusten kehittämisessä, intensiivisen asiakasohjauksen kehittämisessä, ehkäisypalvelujen kehittämisessä sekä sosiaalihuollon neuvonnan ja palvelutarpeen arvioinnin tiimien kehittämisessä. Palveluiden jatkuvuutta kehitettiin eri näkökulmista ja tavoitteena oli varmistaa, että asiakkaan asioita hoitaa aina sama ammattilainen, työpari tai tiimi ja että asiakas on itse aktiivinen osa palvelukokonaisuudessaan.

Mielenterveys- ja päihdepalveluiden saatavuuden, oikea-aikaisuuden ja jatkuvuuden kehittämisessä tehtiin tiivistä yhteistyötä Länsi-Suomen koordinaatiohankkeen kanssa. Terapianavigaattorin ja Nuorten interventionavigaattorin sekä menetelmäinterventioiden avulla asiakas saa jatkossa oikea-aikaista, tarpeenmukaista sekä vaikuttavaa hoitoa tai tukea. Hoidon tarpeen arvion sekä hoidon tasalaatuisuus voidaan varmistaa yhtenäisten työkalujen ansiosta paikasta riippumatta. Toimintamallin mukaisesti hoidon alkaessa varhaisessa vaiheessa asiakkaan ja läheisten inhimillinen kärsimys vähenee. Lisäksi päihdepalveluiden kehittämisen myötä asiakas pääsee korvaushoidon arviointiin jatkossa aiempaa helpommin ja nopeammin ja päihdelaitoskuntoutukseen tarveperustaisesti ja yhdenmukaisesti.

Palveluiden yhdenvertaisen saatavuuden, oikea-aikaisuuden ja jatkuvuuden parantamiseksi kehitettiin asiakkaiden palveluketjujen sujuvuutta erityisesti palveluihin ohjautumisen näkökulmasta. Asiakas- ja palveluohjausosaamisen lisäämisen myötä ammattilaiset osaavat ohjata asiakkaan hänelle tarpeellisiin palveluihin oikea-aikaisesti. Palveluihin ohjaamisosaamisen lisäämisellä pyrittiin poisohjaamisen ja toisaalta päällekkäisten palveluiden vähenemiseen sekä ennaltaehkäisevien palveluiden vaikutuksen huomioimiseen asiakkaan toimintakyvyssä. Palvelujen oikea-aikaisuuteen ja niihin ohjautumiseen keskityttiin myös siitä näkökulmasta, että asiakkaan palvelujen kokonaisuuteen voi sote-palveluiden lisäksi kuulua myös muita toimintakykyä ylläpitäviä palveluita, kuten 3. sektorin ja kuntien tarjoamia palveluja osana asiakkaan elämään sisältyvää taidetta, kulttuuria ja harrastamista. Oikea-aikainen ja asiakkaan elämäntilanteeseen ja kiinnostuksenkohteisiin soveltuva ohjaus voi parhaimmillaan tuottaa asiakkaan elämään sisältöjä ja voimavaroja, jotka saavat aikaan elämänhallinnan ja -ilon tunteen ja vähentää siten sote-palveluiden tarvetta.

Palveluiden yhtenäistäminen mahdollistaa sen, että asiakkaan saama palvelu on samanlaista kaikissa hyvinvointialueen sote-keskuksissa. Hankkeessa on edistetty laajasti palvelujen yhtenäistämistä, yhteisiä ohjeistuksia ja yhtenäisiä toimintatapoja. Yhtenäisten ohjeiden ja toimintamallien luominen varmistaa myös sen, että asiakkaan saama palvelu on laadukasta ja vastaa lainmukaisia määrittelyjä ja vaatimuksia.

Palveluiden yhtenäistämisen lisäksi myös palveluiden laatuun on panostettu lisäämällä ammattilaisten osaamista sekä ottamalla käyttöön vaikuttavia toimintamalleja. Osaavien ammattilaisten avulla mahdollistetaan jatkossa asiakkaille laadukkaiden palveluiden saatavuus. Toiminnan läpinäkyvyyden mahdollistamiseksi asiakkaalle lisättiin myös hoidon saatavuudesta kertovan tiedon saavutettavuutta ja luotettavuutta.

Erytisesti monialaisten palveluiden kehittäminen tukee asiakaslähtöisten palvelujen muodostumista, sillä ammattilaisten välisellä yhteistyöllä asiakkaalle voidaan jatkossa tarjota mahdollisimman kattava ja koordinoitu palveluiden kokonaisuus. Hankkeessa mallinnettiin ja otettiin käyttöön runsaasti erilaisia monialaisen yhteistyön muotoja. Esimerkiksi intensiivinen asiakasohjaus, avopediatri-toiminta sekä Tyks Varhain- tiimin toiminta ovat mahdollistaneet asiakkaille käytännössä monialaisen ja moniammatillisen palvelun hankkeen aikana.

Asiakkaiden äänen kuuluminen kehittämistyössä on varmistettu esimerkiksi huomioimalla asiakaspalautetta, ottamalla kokemusasiantuntijat mukaan kehittämistyöhön, pitämällä vastaanottoa kokemusasiantuntijoiden kanssa sekä asiakasraatien avulla. Kokemusasiantuntijatoiminnalla ja järjestöyhteistyöllä on vahvistettu asiakkaiden äänen kuulumista sekä palvelujen suunnittelussa, että niiden kehittämisessä. Kokemusasiantuntijat olivat mukana erilaisissa verkostoissa ja työryhmissä, joissa kehitettiin asiakkaiden palvelujen kokonaisuutta. Kehittäjäasiakkaan käyttö kehittämistyössä on hankekauden aikana lisääntynyt merkittävästi ja tämä onkin jatkokehittämisessä vahvasti huomioitava asia.

Hyödyt henkilöstön näkökulmasta

Palvelujen yhtenäistämisen lähtökohtana on ollut varmistaa, että kehittämistyön tuloksena ammattilaisilla on käytettävissään selkeät työohjeet ja he toimivat yhteisten toimintamallien mukaan. Niiden avulla he pystyvät tarjoamaan yhdenmukaista palvelua asiakkaille. Yhtenäiset tutkimukseen perustuvat ja käytännössä hyväksi todetut toimintamallit, prosessikuvaukset ja kirjalliset ohjeet helpottavat ja selkeyttävät työntekijöiden työtä ja työn suunnittelua sekä tuovat systemaattisuutta toimintatapoihin. Ammattilaiset toimivat samojen ohjeiden ja tavoitteiden mukaan, jolloin yhteistyön tekeminen helpottuu. Myös johtaminen on selkeämpää työn suunnitelmallisuuden ja rakenteen selkeyden vuoksi. Hyvin suunnitellut ja ohjeistetut toimintamallit helpottavat arjen asiakastyötä sekä antavat ammattilaisille konkreettisia työkaluja arkeen. Lisäksi useassa toimintamallissa on osana säännöllisesti tapahtuvat täydennyskoulutukset tai tuki työskentelylle, joka entisestään lisää työskentelyn mielekkyyttä.

Ammattilaisia on osallistettu kehittämistyöhön runsaasti eri tavoin. Varsinaisen hoidon ja palvelujen kehittämisen lisäksi he ovat osallistuneet tiedon tuottamiseen ja keräämiseen. Työskentelyn myötä ammattilaisten kehittämisosaaminen on lisääntynyt ja heidän näkemystensä kuuleminen osana kehittämistä on koettu positiivisena. Erilaisiin projekteihin osallistuminen on avannut ammattilaisille näkyvyyttä esimerkiksi raportointitiedon merkityksestä tiedolla johtamiseen ja sitä kautta heidän oman toimintansa vaikutuksista tuloksiin. Kehittämistyöryhmistä tulleen palautteen mukaan työntekijät ovat kokeneet saavansa hankkeen kautta ajankohtaisesti tietoa asioiden etenemisestä hyvinvointialueen muodostuessa, erityisesti syksyn 2022 ja kevään 2023 aikana. Hankkeen voi katsoa toimineen osaltaan myös organisaation ja henkilöstön tukena organisaatiomuutoksessa.

Työntekijöiden osaamista ja ammattitaidon kasvua on edistetty monin eri tavoin. Tämä takaa sen, että ammattilaiset kykenevät paremmin palvelemaan asiakkaitaan ja työssäjaksaminen lisääntyy. Työhyvinvointi on lisääntynyt kouluttautumisen ja yhteiskehittämisen myötä ja oman työn arvostus on lisääntynyt. Verkostoituminen on koettu voimaannuttavaksi ja hyvien käytäntöjen jakaminen on lisännyt yhteistyötä hyvinvointialueen sisällä. Osaamisen lisääntyminen on edesauttanut myös ammattilaisten itseohjautuvuuden lisääntymistä, jolloin he ottavat vastuuta esimerkiksi kollegoiden kouluttamisesta tai uusien ideoiden toteuttamisesta käytännössä. Lasten, nuorten ja perheiden palveluissa toimiville tuotu perhekeskusajokortti auttaa työvälineenä rakentamaan yhteistä näkemystä perhekeskuksesta koko toimijajoukolle.

Psykososiaalisten menetelmien käyttöönotto alueella on mahdollistanut sen, että ammattilaiset ovat saaneet käyttöönsä näyttöön perustuvia ja strukturoituja menetelmiä, jotka tukevat ammattilaisten ammattitaidon kehittymistä. Strukturoidut työskentelymallit vähentävät mekaanisen työn osuutta ja luovat selkeän suunnan interventioille. Menetelmät auttavat ammattilaista vastaamaan asiakkaan kulloiseenkin avun tarpeeseen. Palautetietoinen hoito myös ohjaa ja kehittää ammattilaisen työskentelyä vaikuttavammaksi. Menetelmäkoulutus on saatavilla helposti koulutusalueelta ja ammattilaiset ovat saaneet menetelmäohjauksen, sekä taitopajojen ja menetelmäkoordinaattoreiden tarjoaman tuen kautta lisäksi käytännön tukea menetelmien käyttöön.

Monialaisen työskentelyn lisääminen on tuonut ammattilaiselle mahdollisuuden tehdä työtä uudella tavalla. Monialainen työ mahdollistaa ammatillisen osaamisen karttumisen muilta tiimin jäseniltä oppimalla. Uusien toimintamallien ja palvelumuotojen käyttöönotto on helpompaa, kun niiden käyttöön saa tukea muilta ammattilaisilta. Työpari- tai tiimityöskentely lisää myös työhyvinvointia, kun asiakkaan kokonaisvaltainen auttaminen mahdollistuu omassa työssä. Monialaiset tiimit mahdollistavat ammatillisen monialaisen dialogin ja työn reflektoinnin, joka lisää henkilöstön osaamista ja työhyvinvointia. Osaamisen jakaminen, oppiminen ja tieto lisääntyvät. Monialainen tiimi- tai työparityöskentely mahdollistaa lisäksi kuormittavien tehtävien jakamisen, vähentää päällekkäistä työtä, lisää työturvallisuutta riskitilanteissa, parantaa tiedonkulkua sekä työn jatkuvuutta.

Hyödyt hyvinvointialueen näkökulmasta

Varsinais-Suomen tulevaisuuden sotokeskus-hanke on toiminut osaltaan hyvinvointialueen käynnistymisen tukena toimien käytännön työn kehittäjänä muutoksessa. Hankkeen aikana on tehty kattavasti nykytilakartoituksia sekä palvelujen yhdenmukaistamista erilaisin ohjeistuksin ja määrittelyin. Kartoitusten avulla on saatu kattavaa tietoa palveluiden tuottamisen nykytilanteesta ja erilaisten kehitettyjen mittarien avulla myös toiminnasta saatavan tiedon laatua ja saavutettavuutta on parannettu. Mittareiden tuottaman tiedon avulla on voitu ja voidaan myös jatkossa seurata hoidon ja palveluiden vaikuttavuutta sekä niiden tuottamaa terveys- ja hyvinvointihyötyä asiakkaille. Tiedolla johtamisen avulla pystytään kohdentamaan henkilöstöresursseja siten, että ne vastaavat kysyntään tehokkaimmalla tavalla. Hankkeessa kehitettiin myös palvelutuotannon valvontaa ja kehittämistyön tuloksena valvonnasta tuotettu tieto on hyödynnettävissä hankkeen jälkeen osana hyvinvointialueen jatkuvaa tiedolla johtamista.

Hyvinvointialueen ammattilaiset ovat saaneet mahdollisuuksia yhteiseen keskusteluun erilaisten kehittämisverkostojen, työpajojen ja koulutusten muodossa. Ammattilaisten ja asiakkaiden näkökulman kuuleminen sekä vallan ja vastuun tuominen lähemmäs palvelutuotantoa ovatkin hyvinvointialueen strategisia tavoitteita. Hankkeen henkilöstöä osallistavalla työskentelytavalla ja viranhaltijoiden kanssa

tehdyllä tiiviillä työskentelyllä on pyritty luomaan kulttuuria, jossa kehittämistä tehdään yhdessä ja työntekijöiden asiantuntemusta kuullen sekä hyödyntäen. Samalla on voitu tukea ammattilaisia muutosten läpiviemisessä. Hanke on välittänyt päättäjille henkilöstön asiantuntemusta siinä, miten palvelut tulisi järjestää ja mitä erityisesti päätöksenteossa tulisi huomioida. Hanke on toiminut useiden yhteistyöverkoston kokoajana, ja toisaalta hankkeen työntekijät ovat tuoneet omaa asiantuntemustaan ja kokonaisvaltaista käsitystään palveluiden laadusta ja tuottamisesta päätöksenteon ja keskustelun tueksi.

Ammattilaisten välisen yhteistyön lisääminen sekä konsultaatiokanavien ja –mahdollisuuksien järjestäminen on edesauttanut osaltaan palveluiden yhtenäistämistä sekä integraatiota, jotka ovat myös hyvinvointialueen strategisia tavoitteita. Ammattilaisten välisen yhteisen keskustelun avulla ymmärrys toisen tulos- tai palvelualueen ammattilaisten työstä lisääntyy ja sillä on nähty suuri merkitys ammattilaisten välisen yhteistyön kehittymiselle sekä palvelujen integraatiolle. Toisen työn ymmärrys ja ammattilaisten välisen yhteistyön mahdollistaminen ovat edistäneet sujuvien asiakasprosessien kehittymistä. Lisäksi ammattilaisten osaamista on lisätty laajasti eri osa-alueilla ja kehittämistyössä on otettu huomioon koulutusmateriaalien käytettävyys myös jatkossa.

Hyvinvointialueen näkökulmasta on tärkeää, että rajallisilla resursseilla pystytään tuottamaan yhdenvertaiset, laadukkaat ja vaikuttavat palvelut siten, että tuloksena syntyy mahdollisimman suuri terveys- ja hyvinvointihyöty alueen asukkaille. Laadukkaiden ja vaikuttavien palveluiden kehittämistä on edistetty käyttöönottamalla yhteisiä, näyttöön perustuvia toimintamalleja, joiden avulla vastuullisten ja asiakaslähtöisten palveluiden tarjoaminen on mahdollista. Toimintamallien käyttö myös selkeyttää palveluprosesseja ja vähentää päällekkäistä työtä.

Palvelujen kehittämisessä on huomioitu tavoite siirtää niiden painopistettä ennaltaehkäisevään suuntaan, jotta pitkällä aikavälillä voidaan hillitä muun muassa väestön ikääntymisestä aiheutuvaa kustannusten kasvupainetta. Palveluiden kehittämisessä on keskitytty myös alueen tavoitteiden mukaisesti painopisteen siirtämiseen erikoistason palveluista perustason palveluihin. Kun asiakkaiden palvelut voidaan yhä suuremmissa määrin tarjota perustasolta ja ennaltaehkäisevästi, tarve korjaaville, erikoistasoisille ja laitostenmuotoisille palveluille vähenee, jolloin resursseja vapautuu niitä eniten tarvitseville. Erilaisin palveluohjauksella kehitettävien keinoin on tähdätty siihen, että ammattilaiset osaisivat hyödyntää 3. sektorin sekä liikunta- ja kulttuurihyvinvoinnin palveluja asiakkaan tilannetta tukevana palveluina, jolloin tarve sote-palveluille kevenee.

Pidemmällä aikavälillä odotettavissa olevat hyödyt

Varsinais-Suomen tulevaisuuden sotekeskus-hankkeen päättyessä Varsinais-Suomen hyvinvointialue on toiminut vuoden ajan. Hyvinvointialueen muotoutuminen jatkuu ja vaatii edelleen kehittämisresurssia. Hanke on pyrkinyt tuomaan käyttöön sellaisia ratkaisuja ja toimintamalleja, että niiden käyttö pitkällä aikavälillä on mahdollista ja että niitä voidaan kehittää edelleen. Erityisesti yhtenäisten toimintatapojen kehittäminen mahdollistaa tulevaisuudessa sen, että palvelut ovat saatavilla kaikille hyvinvointialueen asukkaille samanlaisina.

Palveluiden monialaisuuden ja ammattilaisten välisen yhteistyön edistäminen mahdollistaa sujuvampien palveluketjujen ja –kokonaisuuksien tarjoamisen asukkaille. Tulevaisuudessa työn kehittyminen yhä monialaisemmaksi vähentää päällekkäistä työtä, joka vaikuttaa kustannuksiin ja resurssia voidaan kohdistaa sinne, missä sitä tarvitaan. Kun palvelua voidaan antaa monialaisesti, paljon palveluja käyttävien asiakkaiden

palvelujen tarve vähenee ja niitä voidaan koordinoita kokonaisvaltaisemmin. Tällöin palvelut kohdentuvat tarkoituksenmukaisemmin ja kustannusvaikuttavammin. Monialainen työskentely mahdollistaa myös palvelujen kohdistumisen asiakkaalle varhaisemmassa vaiheessa, kun näkökulma asiakkaiden haasteiden tunnistamiseen on laajempi. Samoin ns. pyöröoviasiakkaiden määrä vähenee ja asiakasprosessien pituudet lyhenevät. Sujuvien palveluketjujen ja –kokonaisuuksien kehittämisen osana palveluiden ajoittuminen oikea-aikaisesti asiakkaalle hänen tarpeisiinsa vastaten vaikuttaa kustannuksiin, lisää asiakastytyvääisyyttä, ja toisaalta myös ammattilaisten työtyytyväisyyttä.

Hankkeen käynnistämien toimintamallien, yhteistyörakenteiden ja käyttöön otettujen ohjeistusten myötä ammattilaisten työn tukirakenteita on saatu vahvistettua. Näillä on vaikutusta ammattilaisten työssä viihtymiseen ja työnantajan veto- ja pitovoimaan. Asiakkaiden näkökulmasta he saavat apua nopeammin, jolloin haasteeseen vastaaminen ei vaadi pitkää, korjaavaa palvelua. Ammattilaisten osaamisen lisääminen vaikuttaa positiivisesti työntekijöiden sitoutumiseen, työssä jaksamiseen ja työhyvinvointiin.

Hyvinvointialueen tärkeänä tehtävänä on myös yhteistyössä toimiminen kuntien ja 3. sektorin kanssa. Tätä yhteistyötä on tuettu laajasti. Tämä yhteistyö mahdollistaa eri sektorien toiminnan ja palveluiden liittäminen tehokkaasti hyvinvointialueen palvelujärjestelmään, jolloin hyvinvointialueen hyte- ja sote-palvelut monipuolistuvat, mahdollinen päällekkäisyys vähenee ja resurssit ovat tehokkaasti käytössä.

Palveluiden tuottamisesta saatava tieto on tärkeässä osassa johtamista ja kehittämistä jatkossa. Erilaisen tiedon kerääminen ja sen tuominen saataville ovat keskiössä, kun toimintaa halutaan tarkastella luotettavasti. Toiminnan kehittämistarpeiden ja uusien kehittämishankkeiden suuntaaminen voi jatkossa perustua toiminnasta syntyvään tietoon, jolloin myös kehittäminen on vaikuttavampaa. Toiminnasta saatavan tiedon hyödyntämien mahdollistaa myös sen, että siinä tapahtuviin muutoksiin on mahdollista reagoida nopeasti ja ymmärtää, mistä muutokset voivat johtua. Tiedon tuottaminen luotettavasti ja kattavasti samoin kriteerein koko alueen laajuisesti vaikuttaa merkittävästi myös hyvinvointialueen rahoitukseen jatkossa.

5 Riippuvuudet

Varsinais-Suomen tulevaisuuden sotekeskus-hankkeen avulla on toimeenpantu alkuvaiheessa osaltaan Varsinais-Suomen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisuunnitelmaa, joka hyväksyttiin alueen kunnissa ja sote-kuntayhtymissä syksyllä 2019. Hankesuunnitelman valmistelu on molemmissa rahoitushakuvaiheissa toteutettu järjestämisuunnitelman mukaisten valmisteluryhmien työskentelyn avulla. Varsinais-Suomen hyvinvointialueen käynnistettyä hanke on työskennellyt tiiviinä osana hyvinvointialuetta tähdäten siihen, että hankkeen jälkeen kehitetty toiminta vakinaistuu hyvinvointialueen vakituiseksi toiminnaksi. Jatkossa tehty kehittämistyö saadaan nivottua hyvinvointialueen strategian tavoitteiden saavuttamiseen, sillä kehittämistyötä on suunnattu kohti laadittua strategiaa etenkin hankkeen loppuvaiheessa.

Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus –ohjelman valtionavustusrahoituksella toteutettavissa toimenpiteissä on ollut vahva riippuvuus STM:n rakenneuudistuksen hankekokonaisuuteen ja työtä tehtiin tiiviissä yhteistyössä Varsinais-Suomen Rakenneuudistus- hankkeen kanssa. Lisäksi Varsinais-Suomen tulevaisuuden sotekeskus-hanke on tehnyt yhteistyötä useiden alueella käynnissä olleiden

kehittämishankkeiden (esim. Kaveria ei jätetä-hanke, sosiaalihuollon kehittämisohjelma, ROKKI-hanke, TulKoti-hanke) sekä eri sidosryhmien kanssa (esim. sote-järjestöt, seurakunnat).

Joulukuussa 2021 auennut Suomen kestävän kasvun ohjelmaan ja EU:n elpymis- ja palautumistukivälineeseen (RRF) liittyneeseen valtionavustushakuun tehty hankesuunnitelma on laadittu yhteistyössä Varsinais-Suomen tulevaisuuden sotekeskus-hankkeen sekä muiden alueellisten toimijoiden kanssa. Hankkeiden suunnitelmat laadittiin niin, että kehittämistoiminta hankkeiden välillä on voitu muodostaa toisiaan tukeviksi ja niiden on mahdollista edistää hyvinvointialueen muodostumista ja laadukkaiden palvelujen kehittämistä ja kehittymistä. Lisäksi hankkeiden suunnittelussa tehtiin yhteistyötä Länsi-Suomen Koordinaatiohankkeen sekä Tulevaisuuden kotona asumista tukevien palvelujen kehittämishankkeen kanssa. Näistä on muodostunut yhteensopiva kehittämisen kokonaisuus Varsinais-Suomeen. Varsinais-Suomen tulevaisuuden sotekeskus-hankkeessa tehtyä kehittämistyötä jatketaan osin Kestävän kasvun Varsinais-Suomi-hankkeessa (RRP), jotta kehittämistyöllä on jatkumo ja toimintaa saadaan kehitettyä edelleen ja varmistettua jo tehdyn kehittämistyön pysyvyys koko hyvinvointialueen laajuudella.